

PIENI YHTEISÖLLISYYSOPAS

–
vinkkejä yhteisöllisyyden kehittämiseen

Riitta Birck

JOHDANTO	3
YLEISTÄ YHTEISÖLLISYYDESTÄ.....	4
Voiko yhteisöllisyyttä synnyttää tai kehittää?.....	4
Yhteisöllisyyden määritelmä	5
Tulokulmia yhteisöllisyyteen	5
YHTEISÖLLISYYDEN SYNNYTTÄMINEN	7
Koordinaatio ja yhteisökoordinaattorin rooli	7
Ensimmäinen askel: Kutsuminen	7
Toinen askel: Ihmisten tutustuttaminen toisiinsa.....	8
Kolmas askel: Hyvät kysymykset ja koonnit.....	8
Neljäs askel: Valtuutukset	10
Pieniä tekoja yhteisöllisen kulttuurin edistämiseksi ...	11
YHTEISÖLLISYYDEN JUURUTTAMINEN.....	12
Vaikuttamisen paikat.....	12
Puitteet	12
Säännöt ja käytännöt	13
YHTEISÖLLISYYDEN KANNATTELU	13
Uusien ihmisten perehdytys	13
Vastuutehtävien keveys ja nopea kierrättäminen.....	14
Keveät tehtävät.....	14
Tsekkkaus ja ideointipäivät	14
LOPPUYHTEENVETO	14
VIITTEET	15
LÄHTEET	15

Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökylä -hanke

www.karajatorma.fi

Pieni yhteisöllisyysopas – vinkkejä yhteisöllisyyden kehittämiseen

Riitta Birck

Graafinen suunnittelu ja kuvitus

Veera Magdaleena Juutinen

Johdanto

Tervetuloa yhteisöllisyyden edistämisen äärelle!

Tämä pieni opaskirjanen on suunnattu niille henkilöille, joiden tehtävänä ja/tai toiveena on kehittää jonkin ryhmän tai yhteisön yhteisöllisyyttä. Tarve tällaiselle opaskirjaselle nousee siitä, että yhteisöllisyydestä puhutaan paljon, mutta vähemmän näkyä selkeitä askeleita siihen, miten uusia yhteisöllisiä yhteisöjä synnytetään tai vanhoja herätellään. Huolimatta siitä, että tämän kirjasen näkökulma on alueellisen yhteisöllisyyden synnyttämisessä, on kirjasen vinkit sovellettavissa kaikkien sellaisten ryhmien kanssa, joiden yhteisöllisyyttä halutaan laittaa alkuun tai virkistää. Osa vinkeistä on varmasti tuttuja ja monelle kehittämistyötä tekeväälle, silti huomaan itsekin, miten helposti niitä jättää käyttämättä, koska ne vaativat jonkin verran viitseliäisyyttä. Kannustakoon tämä opaskirjanen meitä tekemään yhä enemmän pieniä yhteisöllisyyttä edistäviä tekoja.

Yhteisöllisyydestä puhuminen ja sen edistäminen on ajankohtaista juuri nyt, sillä siitä toivotaan ratkaisuja yksinäisyydelle, turvattomuudelle ja niistä johduville ilmiöille. Tämä opaskirjanen on Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökylä -hankkeen julkaisuja. Hankkeen tavoitteena on edistää uuden rakennettavan monisukupolvisen asuin- ja palvelukorttelin yhteissuunnittelua ja yhteisöllisyyttä, erityisesti huomioiden ikääntyneiden ja muistisairaiden osallisuus yhteisössä. Korttelissa on jo ikäihmisten palvelutalo ja kerrostaloja ja se täydentyy uudisrakentamisella ja kylätalolla kymmenen vuoden sisällä.

Yhteisöllisyyttä hankkeessa on tutkittu erityisesti alueellisen yhteisöllisyyden kehittämisen, ikääntyneiden ja muistisairaiden näkökulmasta. Yhteisöllisyys näyttäytyy vastavoimana modernin yhteiskunnan yksityistymisen ongelmiin¹ ja erityisesti siitä toivotaan ratkaisua ikääntyneiden hyvinvoinnin tukemiseen. Yhteisöllisyyden onkin todettu tukevan monin tavoin iäkkään hyvinvointia ja mielekästä elämää niin kotona kuin palveluasumisessa. Suositus onkin, että tulevaisuuden asumisessa yhteisöllisyyttä kannattaa edistää määrätietoisesti². Tässä julkaisussa näkökulma yhteisöllisyyteen on alueellisen yhteisöllisyyden synnyttämisessä, juurruttamisessa ja kannattelussa.

Opaskirjasen näkökulmat perustuvat Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökylä -hankkeen puitteissa keväällä 2020 tehtyyn avoimeen verkkokyselyyn ja vastausten perusteella tehtyyn pro gradu- tutkielmaan Esteetön yhteisöllisyys: Alueellisen yhteisöllisyyden arjen alkuun auttaminen ja kannattelu. Asukkaiden yhteistyötä ja innostusta vahvistava koordinaatio. Kyselyssä kartoitettiin vastaajien määrätelmää ja kokemuksia yhteisöllisyydestä, tarinoita siitä, millaista on onnistunut tai epäonnistunut alu-

eellinen yhteisöllisyys ja minkälaisia ohjeita he haluavat antaa tulevan Käräjätörmän alueen yhteisöllisyyden kehittämiseksi. Tutkielmassa analysoitiin vastaukset siitä näkökulmasta, minkälaisia vinkkejä vastauksista suoraan ja rivien välistä oli löydettävissä yhteisöllisyyden synnyttämiseen, kehittämiseen ja kannatteluun. Vastauksille haettiin analyysipintaa erilaisista yhteisöllisistä tutkimuksista ja näkökulmista. Tutkielman lopputulokseksi syntyi käsite esteetön yhteisöllisyys, joka pitää sisällään ajatuksen siitä, miten yhteisöllisyys voidaan mahdollistaa kaikille halukkaille yhteisön jäsenille ja millaiset teot madaltavat yhteisöön liittymisen ja siinä toimimisen kynnyksiä. Esteettömän yhteisöllisyyden toteutumisen perustuu neljään kulmakiveen:

1. Asukkaiden yhteistyötä ja innostusta vahvistava koordinaatio

Koordinaation tärkeimpiä tehtäviä varsinkin yhteisöllisen elämän alussa on kutsuminen, tutustuttaminen ja vaikuttamismahdollisuuksien jakaminen. Innostava koordinaatio auttaa yhteisöllisyyden syntymisessä.

2. Naapuruutta arvostavan vuorovaikutuskulttuurin synnyttäminen

Yhteisöllisessä naapuruudessa kaikkia tervehdittää ja spontaani arjen apu on arkipäivää. Uudet asukkaat perehdytetään ja liitetään yhteisöön, joka mahdollistaa yhteisöllisyyden jatkuvuuden huolimatta asukkaiden vaihtumisesta. Vuorovaikutus on avointa.

3. Asukkaiden vaikuttamisen paikkojen varmistaminen

Kaikilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa toimintaan haluamansa kokoisella panoksella. Yhteisössä on ideoinnin ja uusiutumisen paikkoja. Vastuutehtäviä kierrätetään ketterästi.

4. Monipuolinen yhteisöllisyyttä vahvistava yhteistoiminta

Yhteisössä on tarjolla monipuolisesti tekemistä, joka mahdollistaa osallisuuden, itsensä toteuttamisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia. Yhteinen tekeminen vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Tässä kirjasessa nämä esteettömän yhteisöllisyyden kulmakivet avataan konkreettisiksi teoiksi. Toivottavasti tästä kirjasesta löytyy vinkkejä ja näkökulmia yhteisöllisyyden vaalijoille.

Yhteisöllisiä hetkiä!

Tampereella elokuussa 2020

Riitta Birck
yhteisökyläkehittäjä

Yleistä yhteisöllisyydestä

Voiko yhteisöllisyyttä synnyttää tai kehittää?

Onko yhteisöllisyys sellaista, joka vain syntyy tai on syntymättä ja voiko siihen vaikuttaa? Yhteisöllisyyttä alkaa syntyä itsestään yleensä sellaisiin ryhmiin, joita jo valmiiksi yhdistää joku päämäärä, yhteinen tekeminen, paikka, johon ihmiset ovat sitoutuneet tai arvot, joiden puitteissa yhteisön jäsenet ovat vuorovaikutuksessa. Silloin puhutaan yhteisöllistymisestä³. Helpoiten yhteisöllisyyttä syntyy aktiivisten, helposti kontaktia ottavien ja vuorovaikuttavien ihmisten välille. Yhteisöllisyyden syntyminen saattaa ottaa myös aikaa. Yhteisöllisyyden syntyminen vaati sen, että ihmisten välille syntyy tuttuutta, luottamusta ja välittämistä, yhdessä viihtymistä ja/tai motivaatiota yhdessä tekemiseen ja yhdessä olemiseen.

Lähden tässä kirjasessa siitä näkemyksestä, että yhteisöllisyyttä mahdollistaviin paikkoihin ja kohtaamisten laatuihin voi ulkopuolelta vaikuttaa. Yhteisöllisyyden syntyminen prosessia voi ohjautusti edesauttaa ja nopeuttaa, tällöin puhutaan yhteisöllistämisestä³.

Yhteisöllistäminen on paikallaan erityisesti silloin, kun kaivataan johonkin yhteisöön yhteisöllistä arkea, mutta ihmisillä ei ole tarpeeksi yhdistävää yhteistä nimittäjää, joka liittäisi ihmisiä luontevasti yhteen ja yhteisöllistyminen lähtisi liikkeelle. Yhteisöllistäminen nopeuttaa yhteisöllisyyden syntymistä niissäkin tilanteissa, että jokin yhdistävä tekijä

ajan kuluessa saattaisi synnyttää yhteisöllisyyttä. Yhteisöllistäminen myös takaa esteettömän yhteisöllisyyden, eli kaikille tasavertaisen mahdollisuuden osallistua yhteisönsä yhteisöllisyyden rakentamiseen ja siihen vaikuttamiseen.

Yhteisöllistäminen tarvitsee koordinoitua. Tässä kirjasessa käytän jatkossa yhteisöllisyyttä edistävästä henkilöstä nimitystä yhteisökoordinaattori. Yhteisökoordinaattorin tehtäviä voi hoitaa palkattu henkilö/henkilöt, vapaaehtoinen/vapaaehtoiset tai kaikki yhdessä. Koordinaatio on tavoitteellista fasilitoivaa toimintaa yhteisöllisyyden edistämiseksi. Yhteisöllisyyttä ei voi synnyttää ihmisten välille ulkopuolelta käsin, mutta sellaisia paikkoja, tiloja ja olosuhteita voi koordinaation avulla luoda, missä ihmiset löytävät tosiaan, alkavat unelmoida, innostua yhdessä ja luoda yhdessä sellaista arkea, joka tuo heidän elämäänsä lisäarvoa ja iloa. Avaan koordinaation tehtäviä jäljempänä.

Yhteisöllisyys on sitoutumista erityisesti arvoihin, päämääriin, ihmisiin ja paikkoihin. Mikä tahansa näistä voi olla ensisijainen syy yhteisöön liittymisessä. Koska hankkeemme tavoitteena on alueellisen yhteisöllisyyden kehittäminen, hankkeessa on etsitty vastausta siihen, mikä voisi olla vetovoimaista alueellisen yhteisöllisyyden näkökulmasta. Mistä on lähdeittävä liikkeelle, että ihmiset haluaisivat muuttaa ja ennen kaikkea sitoutua uudistettavaan lähioon, jossa tähän asti on ollut vuokrakerrostaloja ja ikäihmisten palvelutaloja? Alueellisen yhteisöllisyyden synnyttämisen ja kannattelun näkökulmas-

ta yhteisöllistäminen ja suunniteltu koordinaatio voivat taata sen, että alueen esteetön yhteisöllisyys voi syntyä.

Yhteisöllisyyden määritelmä

Käsitteet yhteisö ja yhteisöllisyys liittyvät läheisesti toisiinsa. Yhteisöllisyys voi toteutua yhteisössä ja yhteisössä ajatellaan lähtökohtaisesti olevan yhteisöllisyyttä.

Kielitoimiston sanakirjan mukaan yhteisö tarkoittaa elämänmuodon, taloudellisten tai aatteellisten päämäärien perusteella kokonaisuuden muodostamaa ihmisryhmää tai yhteenliittymää ja yhteisöllisyys tarkoittaa tunnetta tähän yhteisöön kuulumisesta⁴. Arkisessa puheessa yhteisöllisyys ymmärretään yhteenkuuluvuuden tunteeksi⁵, mutta yhteisöllisyyden kokemus tarvitsee yhteenkuuluvuuden tunteen lisäksi myös tunnetta ryhmän sisäisestä luottamuksesta ja turvallisuudesta⁶. Yhteisöllisyyden kokemukseen liittyy myös se, että yhteisön jäsenet kokevat olevansa merkityksellisiä ja merkittäviä ihmisiä toinen toisilleen ja koko yhteisölle. Yhteisöllisyys on myös uskoa siihen, että tässä yhteisössä ihmisten tarpeet tulevat kohdatuksi. Yhteisöllisyyteen liittyy sitoutuminen yhteisöön ja sen jäsenyyteen⁷.

Alueellisesta näkökulmasta käsin yhteisöllisyyden kokemukseen liittyy paikallisuus, jolloin yhteisöllisyys on kokemus kuulumista johonkin paikkaan, sen ihmisiin ja elämänmuotoon. Paikkasidos voi olla vahva tai heikko. Vahva paikkasidos kuvastaa ihmisen juurtumista paikallisuuteen ja sen yhteisöllisiin ihmissuhteisiin. Heikko paikkasidos kuvastaa ihmisen irrallisuuden, juurettomuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksia⁸. Alueellisen yhteisöllisyyden kehittämisessä pyritään vahvistamaan juuri tätä ihmisten paikkasidosta ja antamaan mahdollisuuksia liittyä paikallisiin ihmisiin ja kokemaan oma asuinalue tärkeänä.

Hankkeen yhteisöllisyyskyselyyn vastanneet ihmiset kuvasivat yhteisöllisyyttä monisanaisesti ja monista eri näkökulmista käsin, mutta eniten tekemisen kautta. ”Yhteisöllisyys on yhdessä tekemistä ja olemista sellaisten ihmisten kesken, joita yhdistää yhteinen tavoite tai päämäärä.” Alueellisen kehittämisen näkökulmasta talkoot tai yhdessä järjestetyt pihajuhlat ovat niitä kohtia, joissa yhteisöllisyys syntyy ja elää. Tosin, näihinkin tapahtumiin osallistuvat he, joiden paikkasidos on kohtuullisen vahva.

Kun kyselyyn vastanneiden kaikki vastaukset koostettiin yhteen, yhteisöllisyys tuli kuvatuksi yhteisen tekemisen lisäksi myös erilaisina vuorovaikutus-

tekoina, tunnetiloina, yksilöllisyyden ja erilaisuuden huomioimisena ja yhteisöllisyyden koettuina vaikutuksina.

”Yhteisöllisyys on vastavuoroista yhdessä tekemistä ja olemista sellaisten ihmisten kesken, joita yhdistää jokin, esimerkiksi yhteinen tavoite tai päämäärä. Yhteisöllisyys ilmenee jakamisena, kuuntelemisena, huomioimisena, auttamisena ja välittämisenä. Yhteisöllisyys on vuorovaikutusta ja kokemusta siitä, että kuuluu joukkoon. Yhteisöllisyys on välittämistä ja tukemista, se on kohtaamista ja keskusteluja. Se on tunnetta siitä, että kuuluu joukkoon, silloinkin, kun haluaa välillä olla yksin. Yhteisöllisyys on turvallista ja luottamuksellista naapuruutta, jossa ihmiset tuntevat toisensa, tervehtivät ja suhtautuvat toisiinsa ystävällisesti ja kiinnostuneina, kunnioittaen ja arvostaen. Yhteisöllisyys on samanhenkisyttä, mutta pitää sisällään erilaisuuden, monisukupolvisuuden ja moniarvoisuuden. Yhteisöllisyyttä edesauttavat yhteiset tilat. Yhteisöllisyys parantaa hyvinvointia ja tuo elämään merkityksellisyyttä. Yhteisöllisyys on hyvää elämää.” Yhteisöllisyys on vastaajien määrittelemänä kuvattu ikään kuin yhteisöllisyyden sisältä käsin, itse koettuina tai omien arvojen mukaisina valintoina tai toiveena näiden toteutumisesta. Sen vuoksi kyselyn vastaajien määritelmä yhteisöllisyydestä kertoo oleellisen siitä, mitä esteetön yhteisöllisyys parhaimmillaan tavoittelee.

Yhteenvetona voidaan määritellä, että yhteisöllisyyden kokemus on sitä, että yksilö kokee jossain, usein paikallisessa yhteisössä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kokee olevansa pidetty yhteisön jäsen. Joitain yhteisön jäsenten tarpeista toteutuu tässä yhteisössä. Yhteisön jäsenet jakavat jonkinlaisen yhteisen tavoitteen tai päämäärän. Yhdessä tekeminen vahvistaa yhteisöllisyyttä. Kun yhteisöllisyys on esteetöntä, yhteisön jäsenyys ei vaadi tietynlaisia tapoja olla yhteisössä, vaan siihen voi liittyä eri tavoin ja erilaisilla intensiteeteillä.

Tulokulmia yhteisöllisyyteen

Kun katsomme yhteisöllisyyttä ulkopuolelta, yhteisöllisyyteen tuo lisäymmärrystä muutama näkökulma.

Sosiaalisten maailmojen teoriassa⁹ ajatellaan, että yksilöt ovat jäseninä yhteisöissä ja sosiaalisissa maailmoissa eriasteisesti sitoutuneina. Yhteisössä voi olla sisäpiiriläisiä, vakituisia jäseniä, turisteja ja vieraita. Sisäpiiriläisiksi voisi ajatella yhteisön ne jäsenet, joilla on päätösvaltaa, esimerkiksi vastuutehtäviin valitut. Vakituisia jäseniä voisivat olla aktiiviset vapaaehtoistoiminnan vetäjät ja/tai toimintaan

aktiivisesti osallistuvat yhteisön jäsenet. Turistit olisivat säännölliseen toimintaan ja tapahtumiin silloin tällöin osallistuvia ja vieraat satunnaisia osallistujia, laitamalla "hengailijoita". Esteettömän yhteisöllisyyden näkökulmasta käsin jokainen sosiaalisen maailman paikka on hyvä paikka, mutta niiden välillä pitäisi olla liikettä molempiin suuntiin, jolloin yhteisöön liittyminen ja sitoutuminen tai välillä etäisyyden ottaminen olisi helppoa eikä sulkisi ihmisiä sisään tai ulos.

Yhteisöllisyyttä voi kuvata myös passiivisena ja aktiivisena yhteisöllisyytenä¹⁰. Passiivinen yhteisöllisyys tarkoittaa yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta ja aktiivinen naapurien välistä naapuriaktiivisuutta. Tämä näkemys liittyy edelliseen sillä tavoin, että yhteisöllisyys kokemuksena ei välttämättä tarvitse jatkuvaa aktiivista vuorovaikutusta, vaan kokemus yhteisöön kuulumisesta voi syntyä myös pienin teoin. Kyselyn vastauksissa painotettiin sitä, että jokaisella tulee olla mahdollisuus valita yhteisöön liittymisen tapa ja intensiteetti. Yhteisöllisyyden kokemusta voi olla myös se, että ikkunasta voi seurata pihan tapahtumia vaikka sänkytötilaana ja sieltä käsin tervehtiä ohikulkevia ihmisiä. Yhteisöllisyyden hyväksyminen monin tavoin koettuna on esteetöntä yhteisöllisyyttä.

Tilat voivat vaikuttaa yhteisöllisyyteen joko sitä edistäen tai estäen. Kaupunkiympäristössä on kolmenlaisia tiloja: julkisia, puolijulkisia ja yksityisiä¹¹.

Julkinen tila on kaikille avoin tila, jonne kuka tahansa voi mennä kysymättä lupaa keneltäkään. Julkisia tiloja ovat esimerkiksi puistot, aukiot, kirjastot ja julkiset rakennukset. Puolijulkiset tilat ovat tiloja, joissa oleminen on jollain lailla rajoitettua joillekin tietyille asiakkaille tai asukkaille. Yksityiset tilat ovat ihmisten koteja; asuntoja ja pihvoja.

Yhteisöllisyyden edistämisen näkökulmasta käsin tilat voidaan jakaa myös seuraavasti: yhteisöllisyyttä synnyttävät kaupunkitilat, yhteisöllinen lähiympäristö ja asuinyhteisö¹². Asuinyhteisö on asukkaitensa määrittelemä paikka, jossa on yhteisiä ulko- ja sisätiloja. Yhteisöllisessä lähiympäristössä asukasrakenne on sekoittunut, pihat ja puistoalueet on ajateltu asukkaita varten ja korttelin asukkailla on yhteisiä toiminnallisia tiloja ja yhteisiä palveluita. Yhteisöllisyyttä synnyttävä kaupunkitila vaatii sallivuutta kaupunkialueiden käyttöä määritteleviltä säännöiltä, sillä tiukka kaupunkitilan käytön rajoittaminen johtaa tilalliseen anonymitteettiin, ei kenenkään kaupunkiin, josta kukaan ei tunne vastuuta eikä pidä huolta. Asukkaat ovat vain passiivisia asukkaita, ei aktiivisia toimijoita. Yhteisöllisessä kaupungissa asukkaat tuntevat kaupunkitilan omakseen. Tämä vaikuttaa aiemmin mainittuun ihmisten paikkasidokseen ja sitoutumiseen alueeseen, sen ihmisiin ja elämänmuotoon. Vahva paikkasidos tuottaa ympäristöstä välittämistä ja kauneutta, sekä alueen ihmisiä kohtaan tuttuuden kokemuksia, jotka lisäävät viihtyvyyttä.

Yhteisöllisyyden synnyttäminen

Koordinaatio ja yhteisökoordinaattorin rooli

Esteettömän yhteisöllisyyden mahdollistamisen näkökulmasta koordinaation rooli on oleellisen tärkeä silloin, kun lähdetään luomaan yhteisöllisyyttä uuteen yhteisöön tai synnyttämään yhteisöllisyyttä esimerkiksi asuinalueelle, jossa yhteisöllisyyttä ei ole tai sitä on hyvin vähän. Koordinaation tärkein tehtävä on kutsua ihmisiä koolle, auttaa heitä tutustumaan toisiinsa, kysyä hyviä yhteistyöhön kutsuvia kysymyksiä ja koostaa kuultua sekä antaa valtuutuksia suunnitella ja toteuttaa yhteisöllisiä tekoja. Yleensä koordinaatiosta vastaa yksi tai useampi ihminen, esimerkiksi yhteisökoordinaattori.

Yhteisökoordinaattorilla on hyvät edellytykset onnistua tehtävässään, jos hän on työotteeltaan innostaja, mahdollisuuksien näkijä, vuorovaikutusosaaja ja hänellä on fasilitoiva työtapa. Yhteisöllistämisen prosessin alussa yhteisökoordinaattorin tehtävä on aktiivinen ja näkyvä, mutta jos tavoitellaan yhteisön itsensä kannattelemaa yhteisöllisyyttä, yhteisökoordinaattori siirtyy taustalle, kun yhteisöllisyys alkaa elää ja yhteisön omat yhteisöllisyyden kannattelijat löytyvät. Tämä tapa sopii erityisesti alueellisen yhteisöllisyyden synnyttämiseen ja ylläpitämiseen. Seuraavaksi avaan koordinaation tehtäviä neljän askeleen avulla.

ENSIMMÄINEN ASKEL: KUTSUMINEN

Avoimet kutsut ovat harvoin vetovoimaisia, ellei tilaisuudelle ole olemassa jo selkeä tarve tai tilaus kutsutun henkilökohtaisessa maailmassa. Siitä huolimatta kynnys lähteä mukaan saattaa olla liian suuri, ajankohta ei ole sopiva tai kutsun nähnyt ajattelee, ettei se ehkä kuitenkaan koske minua ja antaa asian olla. Jo valmiiksi aktiiviset ihmiset yleensä osallistuvat. Sen vuoksi, jos halutaan saada ihmisiä koolle kuulemaan, osallistumaan ja kenties mukaan suunnittelemaan, täytyy ensin markkinoida ihmisille tarve ja vasta sen jälkeen kutsu tilaisuuteen, jossa tarpeeseen tarjotaan ratkaisua. Ihmiset tottuvat olosuhteisiinsa ja kaippuu jostain paremmasta arjesta, asuinalueesta tai olosuhteista saattaa jäädä sen vuoksi taka-alalle ja halu vaikuttaa passivoituu. Tarpeen markkinointi tarkoittaa sitä, että ihmiset tulevat tietoisiksi

näistä taka-alalle painuneista toiveistaan, joille he eivät ole yksin löytäneet ratkaisua. Yhteisöllinen ryhmä, yhteisöllinen arki tai yhteisöllinen naapuruus ovat vastauksia monenlaisiin tarpeisiin eri ikäisten ja erilaisten ihmisten ja perheiden elämäntilanteissa. Koska yhteisöllisyys ei synny ulkoapäin annettuna ratkaisuna, vaan vaatii ihmisten välille tuttuutta, luottamusta ja yhteenkuuluvuudentunnetta, koordinaation tehtävänä on luoda niitä paikkoja, jossa luottamusta, tuttuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta on mahdollista syntyä.

VINKKI 1.

Henkilökohtaiset kutsut ovat tehokkaimpia. Sen vuoksi kannattaa joka käänneessä kertoa ihmisille tulevasta tilaisuudesta tai tapahtumasta. Kasvokaisen kutsumisen lisäksi myös henkilökohtaiset tekstiviestit ovat tehokkaita.

TOINEN ASKEL: IHMISTEN TUTUSTUTTAMINEN TOISIINSA

Kun ihmiset ovat löytäneet paikalle tilaisuuteen, vaihtoehtoja tilaisuuden vetämiseen on kolme. Ensimmäinen tapa on tiedotustyyppinen anonyymien osallistujien tilaisuus, jossa vetäjä ja alustaja ovat äänessä. Yleisölle jää mahdollisuus ehkä kysyä kysymyksiä ja puheenvuorossaan kysyjälle jää vapaus esitellä itsensä tai jättää esittelemättä. Tällaisessa tilaisuudessa yleisö on saanut tietoa, mutta ei vie-

VINKKI 2. Tilat

Tiloilla on merkitystä yhteisöllisyyden syntymisen kannalta. Useat kokous- ja luentotilat on sisustettu pöytä- ja tuolirivistöön, jossa katseen suunta on kohti luennoitsijaa. Tällaisessa asetelmassa on vaikea keskustella muun kuin vieruskaverin kanssa, joka on usein jo valmiiksi tuttu ihminen. Yhteisöllisyyden synnyttämisen kannalta paras asetelma on tuoliympyrä ilman pöytiä, koska siitä on helppo lähteä liikkeelle, luoda porinaryhmiä, vaihtaa paikkaa ja ennen kaikkea siksi, että kaikki näkevät toisensa. Toinen vuorovaikutusta edistävä muoto on valmiit pienet pöytäryhmät, jotka jo orientoivat osallistujia siihen, että tilaisuudessa tullaan työskentelemään yhdessä. Eli, kun lähtee suunnittelemaan yhteisöllisyyden syntymistä mahdollistavaa tilaisuutta, kannattaa miettiä, miten ihmiset istuvat suhteessa tilaisuuden vetäjään tai luennoitsijaan ja toisiinsa.

lä liity toisiinsa. Toinen tapa on tilaisuus, jossa on sen verran vähemmän väkeä, että ihmiset esittelevät itsensä. Yleensä ihmiset esittelevät itsensä tilaisuuden vetäjälle, koska hän on pyytänyt esittelyä. Esittelyn jälkeen osallistujat ovat tietoisia siitä, ketä on paikalla, ihmiset ovat tulleet osallistujille ihmisjoukosta yksilöiksi, mutta he eivät ole edelleenkään ole liittyneet toisiinsa. Ryhmäytyminen ja liittyminen toisiin ihmisiin alkaa aina kahden ihmisen kohtaamisella. Jos halutaan alkaa synnyttää yhteisöllisiä suhteita, täytyy yhteisissä tilaisuuksissa siirtyä pois pelkästään ohjaajavetoisesta ohjelmasta. Kun ihmiset sen lisäksi, että tietävät kuka kukin on, vaihtavat henkilökohtaisesti muutaman ajatuksen mahdollisimman monen kanssa, alkaa henkilökohtaisten suhteiden verkkojen myötä koko ryhmän tasolla syntyä luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Eli, kannattaa laittaa ihmisiä keskustelemaan ensin pareittain tai kolmittain ja sitten pienemmissä ryhmissä. Näin tutustuminen ja liittyminen lähtevät liikkeelle ja alkaa syntyä suhteiden verkosto.

VINKKI 3. Tilaisuuden teemaan orientoituminen

Auta ihmisiä orientoitumaan tilaisuuteen, sillä liian usein oletetaan, että kaikki tietävät miksi kokoontuminen on järjestetty ja miksi kukin on paikalla. Kuitenkin jokaisella osallistujalla saattaa olla oma tulokulma ja syy tulla paikalle. Suosittelen, että jokaisen tilaisuuden aluksi kerrotaan, miksi olemme täällä ja mitä tänään tavoittelemme. Tilaisuuden loppusanoiksi on syytä palata tähän ja koostaa lyhyesti, miten pääsimme tavoitteeseen.

KOLMAS ASKEL: HYVÄT KYSYMYKSET JA KOONNIT

Parityöskentelyssä ja porinaryhmissä hyvät kysymykset tutustuttavat ja innostavat, varsinkin jos voi heti vaihtaa ajatuksiaan jonkun toisen kanssa. Tutustuttavat kysymykset ovat henkilökohtaisia, mutta liikkuvat silti yleisellä tasolla, esimerkiksi: Mitä odotat tältä tilaisuudelta? Mistä olisi tärkeä puhua tänään? Mikä on asuinalueesi kaunein paikka? Mikä huolettaa asuinalueellasi? Tutustuttavat kysymykset antavat tietoa myös tilaisuuden vetäjälle, siksi kannattaa valita sellaisia kysymyksiä, jotka liittyvät

tilaisuuden teemaan. Innostavat kysymykset ovat sellaisia, jotka virittelevät osallistujien ajatuksia, kutsuvat ideoita ja herättävät haaveilemaan, esimerkiksi: Mitä haluaisit muuttaa asuinalueellasi? Mikä olisi kiva kortteliharrastus? Millaisia mahdollisuuksia näet tässä ryhmässä? Mitkä kolme asiaa lisäisivät asuinalueesi viihtyisyyttä. Napakat keskustelujen koonnit vievät yksityiskohtia suurempiin konteksteihin, joka luo keskusteluihin merkityksellisyyttä. Eli sen sijaan, että pelkästään kokoaa kaikki vastaukset, ryhmitteleekin niitä ja löytää ryhmittelyille yläotsikot. Ryhmittely- ja otsikointiapua voi kysyä myös osallistujilta.

VINKKI 4. Yksityiskohtaiset ideat versus laajemmat näkymät

Kehittämiskysymyksissä voi tulla eri tasoisia ideoita. Joku voi nähdä tärkeäksi leikkikentän hiekkalaatikon hiekan vaihdon, joku toinen alueen pop up -ravintolapäivän tai puistojen siisteyden. Kehittämissideat on laitettava rohkeasti järjestykseen yksityiskohdat kokonaisuuksien alle, jotta selkeys kehittämistyössä säilyy. Esimerkiksi hiekkalaatikon siisteys kuuluu puistojen siisteyden alle ja siitä saa konkreettisen ehdotuksen, mistä voi aloittaa. Osallistujia helpottaa, kun ideoihin ja ajatuksiin saadaan selkeys ja johdonmukaisuus eivätkä ne ole vain joukko ehdotuksia, johon on vaikea tarttua tai on vaikea valita, mistä aloittaa. Kun ehdotukset on ryhmitelty, osallistujilta voi myös kysyä, mistä kannattaisi aloittaa ja millaisia konkreettisia toimia asian etenemiseksi voisi tehdä.

VINKKI 5. Katse tulevaisuuteen

Tulevaisuusorientoituneet kysymykset innostavat, koska ne konkretisoivat osallistujien haaveita ja antavat mahdollisuuden kokeilla erilaisia tulevaisuusskenaarioita. Positiiviset kuvittelukysymykset myös kutkuttavat osallistujien luovuutta ja leikkimieltyä ja tuovat yhteiseen hetkeen hyvää mieltä ja eteenpäin vievää energiaa. Tulevaisuusorientoituneet kysymykset voivat olla esimerkiksi: Kuvittele, että olet asunut uudella yhteisöllisellä, viihtyisällä asuinalueella, jonka kylätalossa on säännöllistä harrastustoimintaa. Kerro parillesi/ryhmälle mitä harrastat kylätalossa. Kuvittele, että olet asunut uudella yhteisöllisellä, viihtyisällä asuinalueella, jossa on myös kylätalo. Sinulla on yhteisössäsä pieni vapaaehtoistehtävä, kerro parille/ryhmällesi, mikä se on. Kuvittele, että olet asunut uudella yhteisöllisellä, viihtyisällä asuinalueella. Olet vaikuttanut oleellisesti suunnitteluvaiheessa alueen/talon/asunnon johonkin yksityiskohtaan, sillä sinun ideasi otettiin huomioon. Kerro parillesi/ryhmällesi, mikä toteutettu ideasi oli.

VINKKI 6. Negatiiviset ihmiset

Osallistujissa saattaa olla mukana ihmisiä, joiden kannanotot ja ajatukset ovat lähtökohtaisesti negatiivisia. Kun ollaan tilaisuudessa, jonka tarkoituksena on innostaa ihmisiä ja saada heidät mukaan johonkin uuteen, negatiivinen kannanottaja saattaa latistaa koko tunnelman. Kyselyn vastuksissa pelättiin erityisesti sitä, että yhteisöön ajautuu "törppö", joka pilaa koko tunnelman. Negatiivisen kannanottajan mielipiteet johtuvat yleensä huonoista kokemuksista ja asioista, joiden suhteen luottamus on hävinnyt eikä ihminen ole tullut kuulluksi. Vertaissuhteissa tilanteet haastavan ihmisen kanssa saattavat ajautua ylitsepääsemättömiksi riidoiksi. Yhteisökoordinaattorin tehtävänä on olla asioiden yläpuolella ja vahvistaa osallistujille kokemusta siitä, että jokaisen mielipide on tärkeä, se negatiivinenkin. Siihenkin voi ottaa positiivisen näkökulman ja sen voi ymmärtää laajemmasta kokonaisuudesta käsin.

NELJÄS ASKEL: VALTUUTUKSET

Monilla ihmisillä on ideoita yleisiin asioihin, esimerkiksi asuinympäristöönsä liittyvissä asioissa, mutta millä valtuutuksilla sitä uskaltaisi lähteä liikkeelle niitä toteuttamaan. Uskaltaisiko järjestää vaikka alueellisen puistojen siivouspäivän? Miten sen koordinoisi? Tulisiko sinne kukaan? Pitäkö hakea lupia? Saako niin edes tehdä? Mitä ihmiset ajattelevat, jos alan puuhata tällaista. Alkaa tuntua vaivalloiselta, joten ehkä helpompaa jättää tekemättä. Monilla ihmisillä olisi hyviä "kansalaisideoita", mutta niitä on vaikea saada eteenpäin. Siinä vaiheessa, kun ihmisiä on saatu koolle, tutustutettua toisiinsa ja saatu synnytettyä tahtoa yhteiseen tekemiseen, on aika kannustaa toimintaan ja antaa valtuutuksia asioiden eteenpäin viemiseksi. Koska yleensä yhteisökoordinaattori edustaa jotain tahoja, on hänellä "oikeudet" antaa valtuutuksia toimia edustamansa asian hyväksi. Hän voi kutsua työryhmän koolle, auttaa ideoiden eteenpäin viemisessä, etsiä tiloja ja auttaa tiedottamisessa eli luoda puitteita sille, että osallistujat voivat tuottaa sisältöä ja toimintaa.

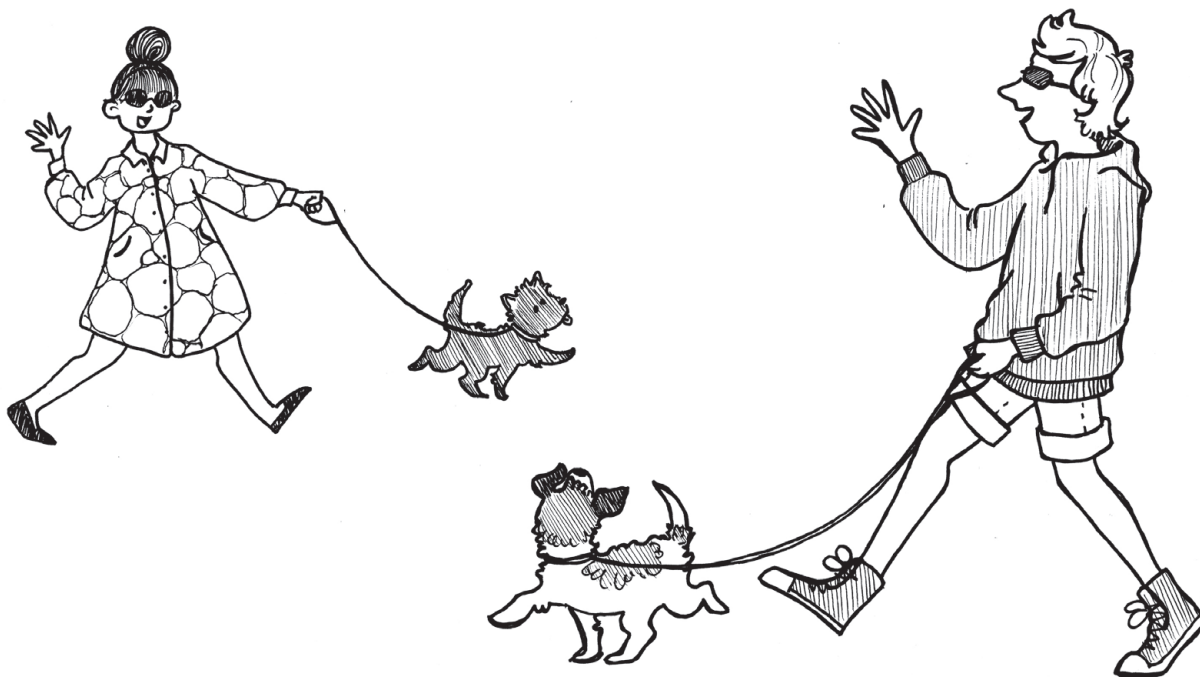
Edellä on kerrottu neljän askeleen avulla, mitä yhteisöllisyyden synnyttämiseksi yhteisökoordinaattorin näkökulmasta kannattaa tehdä, jotta ihmisiä saadaan koolle tutustumaan, liittymään toisiinsa ja innostumaan yhteisten asioiden eteen toimimisesta. Oleellisen tärkeää on muistaa, että yhteisöllisyyttä ei synny, eikä se lähde elämään, elleivät ihmiset kohtaa toisiaan kasvokkain ja keskustele toistensa kanssa myös pareittain tai pienissä ryhmissä. Huomioitavaa on, että ellei ihmisiä ohjaa liittymään uusiin ihmisiin, he valitsevat keskustelukumppaneikseen jo valmiiksi tutut tai sen, joka istuu lähimpänä. Jos ihmiset eivät tutustu uusiin ihmisiin ja liity

laajasti toisiinsa, toiminta jää koordinaattori/ohjaajavetoiseksi ja loppuu, kun vetäjä vaihtuu tai lopettaa tehtävässään. Sen vuoksi kannattaa jokaisessa tapaamisessa ja jopa kokouksessa laittaa ihmiset ensin keskustelemaan pienissä ryhmissä jostain teemaan liittyvästä kysymyksestä, jolloin tärkeämmäksi osallistujille tulee muiden osallistujien tapaaminen ja yhdessä tekeminen heidän kanssaan kuin suhde ja liittyminen toiminnan vetäjään tai koordinaattoriin.

VINKKI 7. Innosta kokouksia

Viralliset kokoukset noudattavat yleensä omaa muodollista kaavaansa. Niissä usein tehdään päätöksiä jo valmisteltuihin asioihin. Puheenvuoron pyytämiseen on iso kynnyks, jos ei tunne kokouksikäytäntöjä. Epävirallisemmissä kokouksissa olisi mahdollisuuksia työstää asioita myös muulla tavoin kuin puheenjohtajavetoisesti asia ja puheenvuoro kerrallaan. Kaikkien kokouksien alussa puheenjohtaja voi muistuttaa ketä me olemme ja miksi olemme tänään koolla. Vaikka tämä tuntuu melkein liian yksinkertaiselta ja turhalta toistolta, varsinkin jos se tehdään jokaisen kokouksen alussa, se kuitenkin auttaa osallistua orientoitumaan perustehtävään. Ennen kokouksia, varsinkin silloin, kun tavoitteena on suunnitella tai viedä asioita eteenpäin, voisi pitää puolen tunnin pienempien ryhmien ideaporinat. Puheenjohtaja antaa kysymyksen ja siihen saa mieltä pareittain tai pienissä ryhmissä vastauksia. Sitten, kun ollaan asialistassa kyseisessä kohtaa, voidaan katsoa, mitä porinaryhmät ovat miettineet. Taatusti tarjolla on enemmän ideoita ja ratkaisuehdotuksia kuin pelkästään yksittäisten puheenvuorojen mallissa.

Pieniä tekoja yhteisöllisen kulttuurin edistämiseksi

Yhteisöllistä ilmapiiriä voi synnyttää pienillä teoilla. Kuten edellä on kerrottu, yhteisöllisyyden syntymisen ensimmäinen askel on kahden ihmisen kohtaaminen. Yhteisöllisyyden kokemuksesta alkaa syntyä, kun näitä ihmisiä, joihin on löytänyt henkilökohtaisia suhteita, tulee koolle ja he kaikki ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Jokainen ihminen haluaa tulla nähdyksi. Nähdynsi tuleminen toteutuu myös pienissä hetkissä ja kohtaamisissa ja tuo hyvää mieltä.

VINKKI 1. Toivota tervetulleeksi

Esimerkiksi tilaisuutta järjestäessä tilaisuuden emäntä/isäntä toivottaa ovella jokaisen henkilökohtaisesti tervetulleeksi. Silloin tulija kokee merkityksellisenä sen, että on tullut paikalle ja vastatessaan tervetuloitovottajalle kiitoksensa, hän tulee ainakin yhden kerran sanoneeksi tilaisuudessa jotain.

VINKKI 2. Tervehdi kaikkia

Siinä yhteisössä alueella tai korttelissa, missä haluaa yhteisöllisyyttä edistää, voi sopia säännöksi, että kaikkia vastaantulevia tervehditään. Useamman kerran tervehdittäessä samaa ihmistä, häneen alkaa syntyä tuttuuden tunnetta ja seuraavaksi onkin jo helppo vaihtaa hänen kanssaan muutama sana. Ja vaikka sääntöä ei olisikaan yhteisesti sovittu, voi tervehtimisestä tehdä itselleen tavan, joka alkaa laajeta.

VINKKI 3. Esittele ihmisiä toisilleen

Jos olet keskustelemassa jonkun kanssa ja siihen tulee toinen henkilö, sinulle tuttu, mutta seuralaisellesi outo, esittele ihmiset aina toisilleen. Jos voit vielä lisätä esittelyyn sen, mistä yhteydestä tunnette ja mikä tekee tästä ihmisestä erityisen, silloin myös kaksi merkitykselliseksi tuntevaa ihmistä kohtaavat toisensa. Toimi näin myös tilanteissa, joissa johonkin tilaisuuteen tai ryhmään tulee uusi henkilö ensimmäistä kertaa. Toivotettuasi hänet tervetulleeksi saata hänet istumaan ja esittele vieruskaverit ja hänet toisilleen. Kun ihmiset on esitelty toisilleen, tulee uudelle tulijalle turvallinen olo ja on helppo alkaa keskustella vieruskaverien kanssa.

VINKKI 4. Vaali penkkejä

Monista yleisistä tiloista on poistettu penkkejä ja tuoleja sen vuoksi, että halutaan estää ei-toivottujen ihmisten norkoilu julkisissa tiloissa. Penkit ovat kuitenkin arjen ohimennen-jutteluiden kannalta mitä parhaimpia yhteisöllisyyden edistämisen konkreettisia välineitä. Erityisesti ikäihmiset osaavat käyttää niitä ja jäävät kauppareisulla hetkeksi istumaan kauppakeskusten aulaan katsomaan ihmisiä ja juttelemaan vieruskaverin kanssa. Julkisessa tilassa on helppo aloittaa keskustelu oudonkin ihmisen kanssa. Kesäisin myös puistojen, pihojen ja kadunvierustojen penkit ovat oivia arkisen yhteisöllisyyden syntymisen paikkoja. Penkkejä voisi ryhtyä asettelemaan jopa vastakkain, niin epidemia-aikoinakin voisi jutella pienen välimatkan päästä.

Yhteisöllisyyden juurruttaminen

Jotta yhteisöllisyys alkaa juurtua toivotulle alueelle tai ryhmään, täytyy arkeen luoda sellaisia yhteisöllisiä puitteita ja tapoja, jotka alkavat itsestään kasvat-
taa yhteisöllisyyttä ja vahvistaa paikan yhteisöllistä kulttuuria. Yhteisöllisyyden juurruttamisesta voi tehdä suunnitelman. Juurruttamisen onnistumisen takaa se, että suunnitelma on tehty yhdessä niiden ihmisten kanssa, joita se koskee. Yhteissuunnitelu myös vahvistaa sitoutumista ja toimijuutta. Jos juurruttamisen sisältö tulisi koordinaation taholta, se jäisi yhteisökoordinaattorivetoiseksi toiminnaksi. Kun saa itse vaikuttaa, se sitouttaa myös suunnitelmiin. Juurruttamissuunnitelmassa voi olla selkeä tavoite, aikataulu ja käytännön toimet, jotka asetetaan aikajanelle. Myös tavoitteen tarkistuspisteet on syytä sopia, joissa voidaan arvioida, ovatko suunnitelmat toteutuneet ja pitääkö jotain muuttaa. Juurruttamisprosessi on sen kulttuurin luomista, mitä lopputuloksena tavoitellaan. Juurruttamistyö toteutetaan yhteisön ihmisten kanssa, sillä varsinaisia yhteisöllisyystoimijoita ovat yhteisön jäsenet itse. Koordinaattorin tehtävänä on kutsua koolle, innostaa, kirkastaa ja koota ideoita, selkiyttää suunnitelmia ja kannustaa.

Vaikuttamisen paikat

Sitoutumista paikkaan ja yhteisöön vahvistaa se, että asioihin voi vaikuttaa. Se tarkoittaa käytännössä erilaisten suunnittelulaisuuksien järjestämistä ja toimintaryhmien perustamista tehdyn suunnitelman mukaisesti. Toisaalta ihmisten pelkona usein on, että jos he suostuvat johonkin vapaaehtoisteh-
tävään, se työllistää ja sitoo heitä liikaa. Esteettömän yhteisöllisyyden näkökulmasta ihmisten on helpompaa sitoutua tehtäviin, jotka ovat pieniä ja määräaikaista eivätkä sisällä suuria vastuuta. Joten kaikkea vastuuta ja toiminnan valtuutuksia ei kannata jättää ydinryhmälle (joka voi olla myös esimerkiksi yhdistyksen hallitus), vaan jakaa sitä alaryhmille (esimerkiksi toimikunnille) sopivan kokoisina tehtävinä. Näin saadaan mukaan lisää ihmisiä osallistumaan ja jakamaan vastuuta. Myös isommissa tapahtumissa ja juhlissa kannattaa järjestelytehtäviä jakaa laajasti, ettei vastuu ole muuttaman ihmisen harteilla, jotka tapahtuman jälkeen päättävät, etteivät tee tätä enää ikinä! Esteettömän yhteisöllisyyden kulttuurin luomisessa yritetään päästä asetelmasta, jossa vuodesta toiseen ovat samat järjestäjät ja osallistujat. Kun vastuupaikat ovat kohtuullisen kokoisia, niiden välillä on enemmän liikettä.

Puitteet

Yhteisöllisyyttä lisää sitä mahdollistavat tilat ja paikat. Ympäristön julkiset ja puolijulkiset tilat sekä sisällä ja ulkona kannattaa kartoittaa yhteisöllisyyden mahdollistamisen näkökulmasta.

Onko niitä ja ovatko ne kutsuvia? Voisiko jotain tehdä viihtyvyyden lisäämiseksi? Löytyykö alueelta paikkoja ja tiloja, joissa voi kokoontua sovitusti ja/tai spontaanisti? Millaisia tekoja voisi tehdä uusien tilojen ja paikkojen löytymiseksi, ja vanhojen tilojen ja paikkojen käyttöönottamiseksi? Ovatko jotkut "vallanneet" tilat ja paikat käyttöönsä? Kenen kohtaamisia tilat ja paikat mahdollistavat? Onko olemassa jo hyviä tiloja, mutta kukaan ei käytä niitä? Alueelta saattaa esimerkiksi olla raitti, jossa voisi järjestää pihakirppispäivän tai pop up -ravintolapäivän. Se täytyisi vaan "vallata" yhteisölliseen käyttöön. Kaupunkiympäristöistä löytyy varsinkin ulkoalueilta niin sanottuja ei-kenenkään-maita, jotka voivat olla esimerkiksi puistometsiä, suoja-alueita tai kaupunkimetsiä. Ne tuovat alueelle luontoa, vihreyttä ja viihtyvyyttä, mutta toisaalta niihin saatetaan suhtautua välinpitämättömästi ja roskata surutta. Alueellisen yhteisöllisyyden vahvistaminen lisää parhaimmillaan ihmisten paikkasidosta, jossa asukkaat tuntevat myös julkiset alueet omikseen ja huolehtivat niistä.

VINKKI 1.

Vastuutehtäviä keventävä tapa on se, että ne tehdään pareittain. Parityössä saa keskustelukumppanin ja vertaisinnostajan. Yhteisöllisyyttä kehitettäessä pahinta on kokemus yksinäisyydestä vastuutehtävissä. Parivastuussa voivat olla myös keskenään eri-ikäiset ja erilaiset ihmiset, joka on esteettömän yhteisöllisyyden edistämistä.

Tapahtumat ja harrastustoiminta

Arkea ja myös yhteisöllistä arkea jäsentävät rutiinit. Arki on merkityksellistä silloin, kun on jotain, mitä odottaa ja jotain, mitä muistella. Yhteisölliseen arkeen liittyvät yhteisölliset rutiinit ovat kohtaamisen ja osallistumisen paikkoja. Arkea jäsentää viikkotasolla erilaiset harrastusryhmät / säännölliset tapaamiset ja vuositasolla tapahtumat ja juhlat, jotka vaativat aina jonkin tason järjestelyjä ja työnjakoa. Elävään yhteisöllisyyteen kuuluu myös spontaaniisuus, eli satunnaiset kohtaamiset, kahvittelu- tai ruokailuhetket, ulkoilut, joista saattaa syntyä ajan kanssa omia vapaamuotoisia pienten ryhmien rutiineja, jotka eivät ole ulkopäin organisoituja, vaan jotka lähtevät keveästi liikkeelle yhteisön jäsenten omista tarpeista ja ideoista. Toimintaa alkaa, loppuu, muuttuu ja vaihtuu, se kuuluu yhteisöllisyyteen, mutta yhteisöllisyyden jatkumisen kannalta tärkeintä on, ettei yhteinen toiminta kokonaan loppu. Palaan tähän tarkemmin vielä kohdassa Yhteisöllisyyden kannattelu.

Säännöt ja käytännöt

Yhteisöjen elämään kuuluvat säännöt. Kyselyn vastauksissa toivottiin yhteisöön selkeitä sääntöjä, jotka antavat raamit yhteiselämälle. Säännöt kannattaa pitää sellaisina, että niiden noudattaminen on järkeenkäypää ja helppoa. Ei-toivottuja ilmiöitä saatetaan ryhtyä hallitsemaan sääntöjä lisäämällä, jolloin saattaa syntyä kokemus vapauden rajoittamisesta, varsinkin jos säännöt tulevat ulkopuolelta annettuina. Joskus tarkennetut säännöt ovat paikallaan, joskus ongelmatilanteisiin voi etsiä ratkaisuja muilla keinoin. Esteettömän yhteisöllisyyden näkökulmasta motivoivimmat säännöt on mietitty yhdessä positiivisimman ratkaisun kautta. Arvojen kautta työskentely herättää osallistujilla motivaation

VINKKI 1.

Arvotyöskentelyä käyttää esimerkiksi Dia-konissalaitoksen Kaapeli-valmennus, joka on käyttökelpoinen menetelmä alueellisen yhteisöllisyyden vastuuhenkilöiden koulutuksessa¹³.

toimia yhteisön ja yhteisen hyvän eteen. Arvotyöskentelyä voi liittää erilaisiin yhteisiin tilaisuuksiin, ongelmanratkaisuihin, vapaaehtoisten koulutukseen. Käytännöt ovat sovittuja toimintatapoja, jotka auttavat yhteisöllisessä arjessa. Ne voivat olla sovittuja viestintäkanavia, talkoita, yhteisten tilojen varaus- ja siistimiskäytäntöjä ym. pienempiä yhteiselämän viihtyvyyteen vaikuttavia yhdessä tehtyjä valintoja.

Yhteisöllisyyden kannattelu

Yhteisöllisyys elää vahvana oman aikansa niin kauan, kun yhteisön jäseniä yhdistävä asia on olemassa ja/tai yhteisöstä löytyy aktiivisia toimijoita. Moni hyväkin toiminta saattaa loppua siihen, että joku keskeinen henkilö poistuu yhteisöstä tai jos yhteisön alkuperäisiä jäseniä lähtee pois. Jos yhteisön yhteisöllisyyden halutaan elävän henkilövähdosten ja tietyn yhdistävän elämäntilanteen yli, voi tilannetta auttaa muutamilla yhteisöllisyyttä kannattelevilla teoilla.

Uusien ihmisten perehdytys

Yhteisöllisyyden kannattelun kannalta yhteisön yksi tärkeimmistä vapaaehtoistehtävistä on perehdyttäminen. Kun yhteisölliselle alueelle muut-

taa uusi ihminen tai perhe, yhteisöön liittymistä ja sitoutumista auttaa se, että hänet/heidät perehdytetään yhteisön käytäntöihin ja sääntöihin, kerrotaan toiminnasta ja tulevista tapahtumista, kutsutaan johonkin yhteiseen tilaisuuteen ja käydään esittelemässä lähinaapureille. Tuntuu heti innostavalta, kun tietää, millaisia tapahtumia on tulossa ja millaista toimintaa on viikoittain tarjolla. Uusien tulokkaiden on helpompaa lähteä mukaan, kun he tietävät tavat, tuntevat muutaman ihmisen ja ovat löytäneet jonkun toiminnan, joka kiinnostaa. Käytäntöihin perehdyttäminen on esimerkiksi tutustuttaminen ja liittäminen yhteisön viestintäkanaviin, yhteisten tilojen käyttämiseen ja yhteisten tavaroiden lainaamiseen. Perehdyttävänä sääntönä voi olla vaikka se, että kaikkia alueen asukkaita tervehditään tai missä alueella on sallittu tupakointi. Sääntönä voi myös olla, että aina kun johonkin paikkaan tai ryhmään tulee uusi ihminen, hänet heti huomataan, esitellään paikka ja kutsutaan mukaan. Kun tapahtuu niin, että uutena menee johonkin tilaisuuteen ensimmäistä kertaa, eikä kukaan noteeraa, on uudella tulokkaalla var-

VINKKI 1.

Myös yhteisöön muuttavat uudet lapset kannattaa perehdyttää ja sen voi tehdä toinen lapsi. Lapsille voi muutenkin antaa pieniä ja kevyitä vapaaehtoistehtäviä.

sin kiusallinen ja epä mukava olo. Kun kokee itsenä tervetulleeksi, helpottuu ja rentoutuu ja ilo uudesta yhteisöstä muuttuu aktiiviseksi osallisuudeksi.

Vastuutehtävien keveys ja nopea kierrättäminen

Aikaisemmin kuvattu sosiaalisten maailmojen teoria (Kappale 2.) kuvaa niitä paikkoja, joita ihmisillä voi olla esimerkiksi alueellisen yhteisöllisyyden kokemiseen ja siihen vaikuttamiseen. Esteettömän yhteisöllisyyden näkökulmasta näiden maailmojen välillä liikkumisen tulisi olla helppoa. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että pyritään tietoisesti ja erilaisin toimin välttämään sisäpiiri-ulkopiiri -asetelmaa, jossa päätävä valtaa yhteisön asioihin pitää vuosikautia vaihtumaton ydinryhmä. Muille jää vain rooliksi joko osallistua tai olla osallistumatta ydinryhmän suunnittelemaan ja tarjoamaan toimintaan. Tällainen asetelma passivoi. Toimintakulttuurina tulisi olla se, että ulkopiiristä voi siirtyä sujuvasti sisäpiiriin ja sisäpiiristä voi siirtyä välillä sujuvasti taustalle. Jotta se voisi tapahtua, vastuutehtäviä kannattaisi kierrättää kohtuullisen nopealla syklillä, esimerkiksi niin, että vuosittain vaihtuu osa ja yhden henkilön pesti vastuutehtävissä on kaksi vuotta. Tämä myös helpottaa vastuutehtävien ottamista, koska ne ovat määräaikaista ja vastuunottaja tietää, ettei tämän pestin vastaanottaminen vaadi kohtuuttoman pitkää sitoutumista.

Keveät tehtävät

Vastuutehtäviin on helpompaa sitoutua, jos ne eivät

vaadi kohtuutonta aikapanostusta ja työmäärää. Esteettömän yhteisöllisyyden näkökulmasta se tarkoittaa, että hyvin monenlaiset ihmiset voivat hoitaa pieniä tehtäviä, joiden tekeminen on enemmän ilo kuin vaativa vapaaehtoistehtävä. Tällöin myös koordinoivien vapaaehtoisten tehtävät helpottuvat eikä heille tule kokemusta, että joutuvat vastaamaan kaikesta yksin ja tekemään kaiken yksin. Perinteisesti tilaisuuksien kahvinkeitäjä on tällainen kevyt vapaaehtoistehtävä. Muita keveitä vapaaehtoistehtäviä voisi olla vaikka pelikorttikerhon emäntä/emännät, espanjalaisen kokkikerhon reseptivastaava tai yhteisön somepäivittäjä. Yhteisöllisyys elää siitä, että sen jäsenet kokevat olevansa tärkeitä yhteisölle. Oman kokoiset tehtävät vahvistavat tätä kokemusta.

Tsekkaukset ja ideointipäivät

Vuosittain säännölliset ja avoimet toiminnan tarkistus- ja ideointipäivät antavat mahdollisuuden uusille liittyä mukaan ja kaikille tilaisuuden ideoida yhteistä elämää ja toimintaa sosiaalisten maailmojen eri kohdista käsin. Tilaisuudet kannattaa suunnitella hyvin ja käyttää niissä osallistavia menetelmiä, hyviä kysymyksiä ja tässä kirjasessa lueteltuja vinkkejä, esimerkiksi sitä, että kaikkien tilaisuuksien alussa kerrotaan, ketä me olemme ja mikä on tämän tilaisuuden tarkoitus. Ihmisiä autetaan tutustumaan toisiinsa, arvioimaan menneitä ja ideoimaan parempaa tulevaisuutta. Voidaan yhdessä katsoa sitä, mitä haluamme jatkaa, mitä muuttaa, mitä lopettaa ja mitä uutta kokeilla.

Loppuyhteenveto

Esteetön yhteisöllisyys antaa jokaiselle mahdollisuuden olla yhteisön jäsen sellaisella tavalla kuin ihminen itse haluaa tai se on hänelle mahdollista. Kaikkien ei tarvitse olla aktiivisia vaikuttajia. Alueen yhteisöllisyyttä voi edistää se ikäihminen, joka tulee joka aamu samaan aikaan samalle puistonpenkille istumaan, tervehtimään ohikulkijoita ja vaihtamaan muutaman sanan. Yhteisöllisyyttä voi edistää se kolmevuotias, joka pysäyttää potkupyöränsä vastaan tulijan eteen ja sanoo: Arvaa mitä? Tärkeää myös on, että yhteisön yhteisöllisyyden kannattelijaksi löytyy niitä, jotka ottavat hoitaakseen pienen matkan järjestelyjä, että puitteet yhteisöllisyydelle on olemassa.

Yhteisökoordinaattorin tehtävänä on olla synnyttämässä esteettömän yhteisöllisyyden kulttuuria. Hän on luomassa yhteisön vuorovaikutuksen ja yhdessäolon tapaa yhdessä alueen innokkaiden

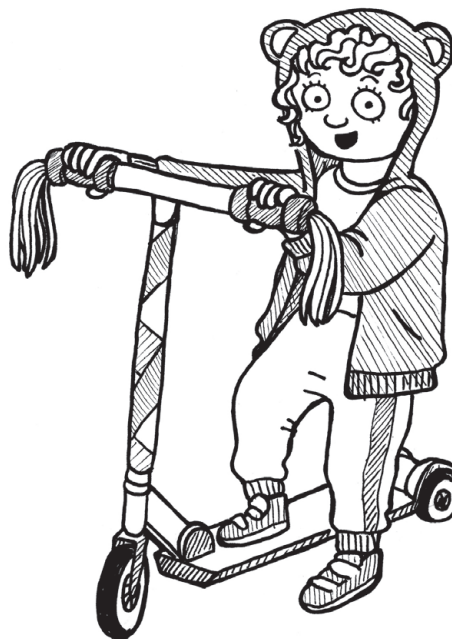
asukkaiden tai yhteisön jäsenten kanssa. Yhteisökoordinaattorin roolina on luoda kohtaamisen paikkoja, auttaa yhteisöä alkuun ja auttaa yhteisöä luomaan yhteisöllisyyttä kannattelevia rutiineja. Hän ei voi etukäteen tietää, alkaako yhteisöllisyys syntyä ja jos se syntyy, millaisia ilmenemismuotoja se saa. Yhteisökoordinaattorin tärkein tehtävä on kuitenkin osata väistyä oikeassa kohtaa taustalle, muuten yhteisöllisestään toiminnasta tulee työntekijävetoista ja se loppuu, kun työntekijä poistuu. Joten kannattaa joka tilanteessa muistaa, miten liittyy ja hyyttää ihmisiä tutustumaan ja liittymään toisiinsa.

Esteetön yhteisöllisyys on uskoa siihen, että jokainen voi olla yhteisön jäsen omalla tavallaan ja itsensä näköisellä panoksella. Toivon, että tämän kirjajäsenen näkökulmien ja vinkkien avulla esteettömän yhteisöllisyyden vaaliminen on entistä helpompaa.

VIITTEET

1. Jolanki 2017, 8.
2. Jolanki, ym. 2017, 123.
3. Kuittinen & Kejonen 2009, 246.
4. Kielitoimiston sanakirja
5. Nivala 2008, 50.
6. Jolanki 2017, 113.
7. McMillan & Chivas 1986, 9.
8. Saastamoinen 2009, 43.
9. Aro 2011, 53.
10. Ruskomaa 2018.
11. Lähellä kaupungissa -verkkosivut.
12. Helamaa & Pylvänäinen 2012, 25–27.
13. Kylmä Jouni 2014, 9–24.

LÄHTEET

Aro Jari (2011) Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Kangaspunta Seppo (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Tampere University Press. 35–60.

Birck Riitta (2020) Esteetön yhteisöllisyys: Alueellisen yhteisöllisen arjen alkuun auttaminen ja kannattelu. Kasvatustieteen Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Tampereen Yliopisto. <https://www.karajatorma.fi/julkaisut/>

Helamaa Anna & Pylvänäinen Riikka (2012) Askelia kohti yhteisasumista: Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta: MONIKKO-hanke: Moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämispilotit. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Asuntosuunnittelu. Julkaisu 6.

Jolanki Outi (2017) Johdanto. Teoksessa Jolanki Outi, Leinonen Emilia, Rajaniemi Jere, Rappe Erja, Räsänen Tiina, Teittinen Outi & Topo Päivi Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017. 8–13.

Jolanki Outi, Leinonen Emilia, Rajaniemi Jere, Rappe Erja, Räsänen Tiina, Teittinen Outi & Topo Päivi (2017) Suositukset. Teoksessa Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017. 19–123.

Kielitoimiston sanakirja: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>

Kuittinen Matti & Kejonen Martti (2009) Yhteisöllisyyden paradoksit: tiimit ja henkilöstöryhmät yhteistä merkitystä rakentamassa. Teoksessa Filander Karin & Vanhalakka-Ruoho Marjatta (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura. 245–270.

Kylmä Jouni (2014) Mitä on CABLE yhteistoiminnallisena oppimisena? Teoksessa Elenius Kristiina (toim.) Yhteisölliset työmenetelmät laitosympäristössä. Helsingin diakonissalaitoksen yhteistyön sovelluksia Windhoekin slummista Helsingin lähiöihin. HDL-RAPORTTI 2/2012. 9–24.

Lähellä kaupungissa -verkkosivut. <http://lahellakaupungissa.fi/>

McMillan David W. & Chivas David M. (1986) Sense of Community: A Definition and Theory. Journal of Community Psychology. Volume 14. January 1986

Nivala Elina (2008) Kansalaiskasvatus globaalien ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. Kuopio: Snellman-instituutti.

Ruskomaa Aino (2018) Yhteiskahveja ja teatteriretkiä: Asumisen yhteisöllisyys ja sen alueellinen vaihtelu Helsingin setlementtiasuntojen vuokrataloissa. Pro gradu -tutkielma. Aluetiede. Kaupunkimaantiede. Geotieteiden ja maantieteen laitos. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.

Saastamoinen Mikko (2009) Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Filander Karin & Vanhalakka-Ruoho Marjatta (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura. 33–66.

